

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Для всіх освітніх програм

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 01 від 27 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна безпека.
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна
Контактний телефон викладача	0978096626
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок 14:00-16:00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти навичок критичного мислення, ефективної роботи з інформацією, розпізнавання фейкових новин, маніпуляцій та інших загроз інформаційного простору. Вивчення курсу дозволяє оволодіти базовими методами аналізу медіаконтенту, принципами створення якісного інформаційного продукту, а також основами захисту персональних даних і цифрової безпеки.</p> <p>У рамках курсу розглядаються питання функціонування сучасних медіа, типи інформаційних загроз, психологічні аспекти впливу інформації на суспільство, етика в медіа та засоби захисту від кібератак. Особлива увага приділяється практичним завданням: аналізу реальних кейсів, виявленню інформаційних маніпуляцій та застосуванню цифрових інструментів для підвищення особистої інформаційної безпеки.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти компетентностей, необхідних для критичного аналізу інформації, відповідального споживання медіаконтенту та ефективного застосування принципів інформаційної безпеки в професійному та повсякденному житті.</p> <p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміння сутності медіаграмотності як ключового інструменту критичного мислення, її значення в сучасному інформаційному середовищі та зв'язку з іншими аспектами навчальної діяльності; – усвідомлення ролі інформаційної безпеки в умовах цифровізації суспільства, її значення для захисту персональних даних та забезпечення безпечної комунікації; – аналіз місця медіаграмотності та інформаційної безпеки в соціально-психологічній структурі особистості, їх впливу на прийняття рішень, розвиток компетенцій та поведінкових моделей; – засвоєння основних принципів та методів виявлення маніпулятивних технологій у медіа, ідентифікації фейкових новин та дезінформації; – розуміння механізмів функціонування сучасних медіа, особливостей їх впливу на суспільну свідомість і процес прийняття рішень у соціальному середовищі; – ознайомлення зі змістовими та процесуальними основами формування інформаційної культури, визначення основних інструментів критичного аналізу медіаконтенту; – формування навичок забезпечення цифрової безпеки: розпізнавання загроз, дотримання правил онлайн-захисту та використання технологій для мінімізації ризиків кіберзлочинів; – розвиток практичних умінь ефективного управління інформаційними потоками, створення якісного контенту та використання медіа для побудови позитивного інформаційного середовища. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 05. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

СК 06. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПР 08. Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
6, 8		3, 4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Теоретичні основи медіаграмотності.	2		4
Тема 2. Основи комунікації в інформаційному середовищі.	2		4
Тема 3. Критичне мислення та аналіз медіа.	2		4
Тема 4. Фейки, дезінформація та маніпуляція.	2		4
Тема 5. Соціальні медіа та алгоритми.	2		4
Тема 6. Інформаційна безпека та персональні дані.	2		4
Тема 1. Нормативно-правова база медіаграмотності.		2	4
Тема 2. Інформаційне суспільство та епоха медіа.		2	4
Тема 3. Маніпуляція в медіа: теорія та практика.		2	4

Тема 4. Фейки, дезінформація та інфодемії.		2	4
Тема 5. Критичне мислення у медіаграмотності.		2	4
Тема 6. Інформаційна безпека: теоретичні аспекти та практика.		2	4
Тема 7. Соціальні медіа як інструмент вплив.		2	4
Тема 8. Цифровий слід і приватність у мережі.		2	4
Тема 9. Майбутнє інформаційної культури: штучний інтелект, медіавплив та нові виклики приватності.		2	4
ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бальна система: 70 балів протягом семестру та 30 балів за підсумкове тестування.</p> <p>«відмінно» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>«добре» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>«задовільно» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>«незадовільно» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>		
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов’язкове виконання здобувачами одного письмового індивідуального завдання у формі презентаційної роботи (ПР), що є підсумковим завданням, яке спрямоване на вдосконалення навичок самостійної роботи із закріпленням тих знань, які були отримані під час його викладання.</p> <p>Здобувач виконує індивідуальну (презентаційну) роботу. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень. Індивідуальне завдання має бути представлене на перевірку за 1 тиждень до закінчення семестру та захищена та оцінюється у максимум 10 балів.</p>		

Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни. Під час практичних занять студенти усно доповідають на обрані питання, дають відповіді на додаткові питання викладача, доповнюють один одного за різними питаннями практичного заняття, приймають участь в обговоренні практичних питань, вирішують ситуаційні вправи, проходять тестування, використовують сучасні інтерактивні методи отримання знань. Така форма надає студенту можливість отримати максимум 60 балів протягом семестру.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни (семестрового заліку), якщо він виконав усі види робіт: – оцінка за поточне тестування (10 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (15 балів); – оцінка за індивідуальне завдання (15 балів); – оцінка за самостійну роботу (10 балів). Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж практичних занять (письмові роботи, усні відповіді). Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж практичних занять (письмові роботи, усні відповіді).
Підсумковий контроль	Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) виставляється у результаті сумування отриманих балів на практичних заняттях та за усі види виконаних робіт.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Планується виконання здобувачами освіти обов'язкової письмової роботи, про яку йшлося у попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів та правил поведінки членів університетської громади, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять: Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі відвідають лекції і практичні заняття з дисципліни. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо). Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Неформальна освіта: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній освіті згідно відповідного Положення Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»: <https://efund.pnu.edu.ua/wp->

content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatському-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

1. Бойко С. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Український психолого-педагогічний збірник. 2015. № 6 (6). С. 18-23.
2. Горбань Ю., Олійник О. Медіаграмотність як чинник захисту інформаційного простору від ворожої дезінформації в час війни. Український інформаційний простір. 2024. № 1 (13). С. 194-205.
3. Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мірошніченко П., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. К.: ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 77 с.
4. Гуріна А. Медіаграмотність як життєво необхідна навчика в сучасному соціально-політичному та культурному просторі України. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4 (92). С.24-26.
5. Дібікова Ю. Медіаграмотність як компонента інформаційної безпеки в умовах гібридної війни: український контекст. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2024. № 2 (27). С. 67-77.
6. Дегтярьова Г. Питання формування медіаграмотності: подолання стереотипів. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 195–206
7. Іванов В. Волощенко О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46–55.
9. Казаков Ю. Медіаграмотність сучасного фахівця як компонент професійної культури. *Вісник Черкаського університету*. 2009. № 157. С. 78-82.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2PPBBwW>
11. Левківський К. М., Іванов В. Ф. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 97 с.
12. Литвиненко О. Медіаграмотність громадян у контексті гібридних воєн: приклад України. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 259-263.
13. Луцький М. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal «Air and Space Law»*. 2023. № 1(66). С.206-213.
14. Макаренко В. Медіаграмотність у структурі формування інформаційної безпеки сучасної молоді. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика*. 2022. С.109-111.
15. Марченко Г.В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2021. № 80 (2). С. 28-33.
16. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волощенко О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
17. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 4. С. 18-23.
18. Нерсесян Г. Медіаграмотність молоді—запорука протидії інформаційній агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 56-60.
19. Нечитайло Л., Курас Л., Матлюк М. Важливість медіаграмотності та медіаосвіти серед студентів вищих навчальних закладів. *Вісник науки та освіти*. 2023. №2 (8). С.475-488.
20. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.
21. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*. 2017. № 27. С. 100-103.

22. Рекун Р. Медіаграмотність у системі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. 2020. Вип. 8 (164). С. 41-44.
23. Солдатенко І., Зінюк А. Медіаграмотність як складова інформаційної безпеки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. № 10. С. 138-140.
24. Стаднік О., Ванюшина О., Полова Н. Проблема медіаграмотності при споживанні інформації в умовах війни: соціологічний аспект. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2022. № 5 (1). С. 73–79
25. Шинкар Т., Левченко Т., Дудар В. Маніпулятивні технології в аспекті інформаційної безпеки. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2023. № 19. С. 270-286.

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК